

Лілія **Шпирало-Запоточна**
доцентка, кандидатка мистецтвознавства,
доцентка кафедри менеджменту мистецтва
Львівської національної академії мистецтв
<https://orcid.org/0000-0001-5465-6660>

Галерея сучасного мистецтва в публічному просторі міста Ополе, Польща: соціокультурний аспект

Анотація. Аналізуються основні напрями діяльності Галереї сучасного мистецтва в місті Ополе, Польща в контексті сучасних соціокультурних трансформацій та новітніх мистецьких практик. Застосовані в процесі дослідження загальнонаукові методи, а саме: аналізу, синтезу, узагальнення забезпечили достовірність та обґрунтованість отриманих результатів. З'ясовано роль і місце, яке займає Галерея сучасного мистецтва в публічному просторі міста. На сьогодні, галереї це не лише майданчики з демонстрації творів мистецтва, їх діяльність набагато ширша та різноманітніша. Важливо було в даному аспекті дослідити структуру Галереї як цілісного осередку, що включає комплекс споруд різного функціонального призначення. Розглянуто функції, які виконує Галерея сучасного мистецтва в урбанізованому просторі. Акцентовано увагу на просвітницькій, репрезентативній, комунікативній та освітній складові, як провідних у діяльності даного осередку. Кожна з функцій висвітлюється та підкріплюється прикладами з візуальної культури та актуальних мистецьких практик. Проаналізовано постійні та тимчасові виставки й проекти, які проводяться в галерейних просторах. Особливу увагу приділено розгляду щорічних Весняних та Осінніх Салонів як таких що презентують місцеву культуру та традиції регіону, знайомлять місцеву спільноту з тенденціями та напрямками розвитку сучасного мистецтва та мистецтва новітніх технологій. З огляду на те, що сфера мистецтва на сьогодні є динамічною, формує культурні, соціальні та технологічні зміни, наголошено на ролі актуальних практик у перетворенні міського простору. Доведено, що зміни які простежуються в діяльності Галереї сучасного мис-

тецтва в Ополе, є частиною світових цивілізаційних процесів. Реагуючи на виклики часу, арт-інституція трансформується під дією цих змін і, враховуючи особливості регіону, вибудовує власну стратегію та траєкторію розвитку. Приділено увагу освітній діяльності Галереї, зокрема наголошується на досить змістовній програмі публічних заходів і проектах, реалізованих з освітньою метою для широкої аудиторії, з врахуванням потреб кожної вікової групи. Особливо аналізується діяльність фестивалів територій, які організовує кураторська команда Галереї сучасного мистецтва в Ополе, актуалізуючи таким чином міський простори, вибудовуючи соціальні зв'язки та сприяючи дослідженню історії та культури даного регіону.

Ключові слова: Галерея сучасного мистецтва, виставка, проект, міський простір, культурний ландшафт.

Постановка проблеми. Стрімкі цивілізаційні процеси вимагають постійного перекодування усталених форматів діяльності мистецьких галерей в публічних просторах, зміщення акцентів щодо функцій та напрямів розвитку. В сучасних умовах галереї мають бути гнучкими щодо вибору стратегії розвитку, формату діяльності, правильного позиціонування в культурному просторі. На прикладі Галереї сучасного мистецтва в Ополе можна з'ясувати як реагує дана інституція на виклики часу, простежити особливості її діяльності та місце яке вона займає в сучасному культурному ландшафті міста.

Аналіз останніх досліджень. У вітчизняній історіографії проблематика пов'язана з галерейною діяльністю знайшла своє теоретичне обґрунтування у низці наукових публікацій. Це, передусім, дисертаційна робота В. Михальчука, окремі наукові розвідки які стосуються різних напрямів діяльності мистецьких галерей Х. Домашук, В. Хаматова, О. Захарової. Істричному та соціокультурному контексту галерейної діяльності присвячені дослідження О. Голубця, Є. Герман, В. Сидоренка, Г. Скляренко, Г. Вишеславського. Роль мистецтва в публічному просторі досліджують Н. Бабій, О. Олійник, І. Тищенко, О. Чепелик. Важливим інформативним ресурсом з даної проблематики став Аналітичний звіт з дослідження ринку арт-галерей України 2025, проведений Ю. Мельник на замовлення Української Асоціації Галеристів.

Серед польських дослідників, які висвітлюють діяльність мистецьких галерей та функціонування сучасного мистецтва в публічних просторах Польщі можна зазначити К. Зихович, П. Юшкевич, М. Єнджейчик, П. Політ. Наукових розвідок, які б висвітлювали місце та роль мистецьких галерей в міському просторі Ополе, на сьогодні практично не існує. Деякі аспекти стосовно діяльності галереї в Ополе можна знайти у публікаціях Й. Філіпчик. Зчаста вони мають популярний, інформативний або аналітичний характер, залежно від мети інформації та аудиторії до якої апелюють. Окремо, з даної проблематики, слід відзначити дослідження К.Крайчи, А. Шнейвайса. На особливу увагу заслуговує щорічне видання «Культура та національне надбання» («Kultura i dziedzictwo narodowe»), де представлено вибрану інформацію про діяльність інститутів у сфері культури та національної спадщини в Польщі. Один з розділів присвячений мистецьким галереям Польщі та містить статистичні дані, що суттєво розширює можливості досліджень у цій сфері.

Мета дослідження – розглянути діяльність Галереї сучасного мистецтва в Ополе, Польща, на основі низки соціокультурних заходів та ініціатив, виставкових проєктів, з'ясувати функції мистецької інституції, роль і місце яке вона займає в публічному просторі міста.

Виклад основного матеріалу. Одним із ефективних інструментів перетворення міського простору на територію де актуалізуються мистецькі процеси, вибудовуються соціальні зв'язки та формується культура є мистецькі галереї. Згідно даних, наведених у річній звітності Головного управління статистики за 2024 рік, у Польщі налічується 317 мистецьких галерей різних форм власності, які активно проводять виставкову діяльність [16, с. 154]. Кожен з таких арт-просторів вибудовує свою стратегію розвитку, художню політику, сприяє різноманіттю культурного життя міста. Можна стверджувати, що сьогодні, мистецькі галереї це не лише майданчики, де демонструється мистецтво, це рівень культури суспільства в цілому. [4, с. 75]. Прикладом центру тяжіння, навколо якого вибудовується культурний ландшафт міста, може служити Галерея сучасного мистецтва в Ополе.

Історія становлення Галереї сягає минулого століття, коли у 1958 році, було створено Опольський відділ Центрального бюро художніх виставок. На той час, Бюро художніх виставок (BWA) стало єдиною установою в Опольському воєводстві, яке займалося

презентацією та поширенням сучасного візуального мистецтва в громадських просторах. Інституція активно організовувала виставки професійних художників, пов'язаних із художньою спільнотою Ополе, а, також, загальнонаціональні виставки сучасного мистецтва. Початок 1990-х років започаткував низку змін в діяльності Бюро художніх виставок. У 1992 році інституція була закрита, а на її місці повсталала Галерея сучасного мистецтва (GSW). Сьогодні Галерея сучасного мистецтва це муніципальна інституція, яка продовжує традиції Бюро художніх виставок. «Ми, як GSW, відчуваємо себе спадкоємцями та наслідуємо традиції BWA, тому ми святкуємо свій 65-й день народження», - зазначила з нагоди святкування ювілею Галереї у 2023 році чинна директорка Йоанна Філіпчик [13].

За роки своєї діяльності інституція часто змінювала свою локацію та приміщення. Питання щодо розташування арт-інституції в публічному просторі міста, вдалося врегулювати лише на початку XXI століття. На даний час Галерея сучасного мистецтва це комплекс будівель і виставкових просторів різного функціонального призначення. Головна будівля містить виставкові зали, розташовані в центральній частині міста на площі Театральна 12 (pl. Teatralnym 12) (Іл. 1). До них примикає новозбудований відкритий виставковий простір галереї Aneks GSW (Іл. 2).

У 2000-х роках загальною тенденцією культурного процесу стало відкриття виставкових просторів нової формації. Програма діяльності інституції стає ширшою, а самі галереї перетворюються у центри просвітництва. Нові галереї сучасного мистецтва швидко формують свою аудиторію, перетворюючи чи відвідувача в невід'ємну частину арт-процесу. Реагуючи на вимоги часу, у 2010 році до структури Галереї сучасного мистецтва в Ополе увійшов Центр мистецької освіти – Artpunkt, за адресою вул. Косного 32а (ul. Kośnego 32a), в якому, на постійній основі, вже впродовж років, проводяться освітні практики для опольської спільноти. З цією метою, у Центрі були зорганізовані художні студії, кімнати для гостей та читальний зал з фондом видань з сучасної візуальної культури. Програма заходів надзвичайно різноманітна, зорієнтована, передусім, на потреби та запити громади міста, відображає культурні традиції регіону.

Свою головну місію куратори Галереї сучасного мистецтва вбачають у популяризації талановитих митців, пов'язаних із мистецькою спільнотою Ополе [14]. Маючи в розпорядженні просторі зали на

трьох поверхах, в Галереї успішно організуються виставки та реалізується одна з її провідних функцій – репрезентативна.

Сучасна виставкова практика передбачає дві основні форми репрезентації мистецтва – це художня виставка або експозиційний проєкт. Значення цих форм художньої репрезентації полягає у тому, що в публічному просторі міста, представленому галереєю:

- демонструються нові тенденції сучасного мистецтва
- актуалізується художня спадщина
- вибудовуються соціальні зв'язки
- архівується сучасна історія мистецтва з метою подальшого вивчення.

Щороку в Галереї сучасного мистецтва в Ополі проводиться дев'ять великих виставок у головних залах і понад десятка в відкритих просторах галереї Aneks GSW. З метою налагодження ефективних соціальних зв'язків зі спільнотою міста Ополь, до експозиційних майданчиків активно долучаються міські простори. Як зазначає О.Олійник, будь-який простір передбачає комунікацію або всередині або за його межами. Чим більш відкритим є культурний простір, тим більше він стимулює до розширення культурних контактів, реального діалогу [8, с. 174].

Фокус діяльності Галереї сучасного мистецтва в Ополі – це актуальне мистецтво та визначні явища польського та світового мистецтва. В просторі Галереї організують виставки як молодих митців, так і художні проєкти, що демонструють класику сучасності. Феномен старіння культури, який спостерігається в сучасному суспільстві, вимагає постійної актуалізації мистецької спадщини. Експозиційні зали Галереї сучасного мистецтва відкриті для таких подій: у попередні роки, тут виставляли свої твори Владислав Хасіор, Едвард Двурнік, Єжи Дуда-Грач, Здзіслав Бексінські, Юзеф Шайна, Єжи Гротовські та інші знані художники, зараховані сьогодні до канону сучасної класики. На особливу увагу заслуговує ретроспективна виставка 2021 року одного з визначних польських художників, автора інсталяцій, мистецьких об'єктів – Збігнева Лібери, твори якого стали класикою соц-арту, а його проєкт «Лего. Концентраційний табір» своєрідним маркером творчості митця [14].

Особливу увагу куратори Галереї сучасного мистецтва приділяють міжнародним виставкам. Упродовж років, сталою подією програми у календарі арт-інституції є виставки World Press Photo (щорічно

з 2001) та National Geographic, International Triennale of Graphic Art. Зокрема, серед митців представлених опольській спільноті на виставці National Geographic, International Triennale of Graphic Art були твори визнаних класиків минулого століття – Сальвадора Далі та Марка Шагала [14]. З метою популяризації творчості польських художників світової спільноті, у 2003 році започатковано серію виставок «Мистецтво без кордонів», в рамках якої регулярно організуються виставки місцевих художників за кордоном.

Знаковим у діяльності Галереї сучасного мистецтва в Ополі є досвід організації щорічних масштабних виставкових проєктів – Весняного та Осіннього Салонів. Перші колективні виставки художників з Ополі, присвячені огляду новостворених мистецьких робіт, відбулися у 1955 році, коли в місті було відкрито відділення Асоціації польських художників і дизайнерів (ZPAP). За кілька років для означення цих виставок вперше було використано термін САЛОН. Як зазначила кураторка Осіннього Салону 2017 року Каріна Крайчи: «Салони – це місце діалогу митців багатьох поколінь, що викликає інтерес у широкого кола адресантів» [17, с. 5]. Міський простір перетворюється на майданчик, де демонструються нові тенденції у мистецтві, з'являється нове розуміння процесу творчості як сукупності різних художніх практик.

Усе частіше, поруч з традиційними видами мистецтва – живописом, графікою, скульптурою, в експозиційних просторах можна спостерігати нові форми репрезентації мистецтва, пов'язані з науково-технічними досягненнями сучасності. Мистецтво сьогодні стало сферою експерименту, дослідження та апробації різноманітних ідей, методів, технологій, у тому числі й нехудожніх [2].

В аналітичному звіті видання «Культура та національне надбання» за 2024 рік, зазначається, що пріоритетними видами експозиційної діяльності мистецьких галерей у Польщі, залишаються живопис (38,2%) та об'єкти категорії нові медіа (28,3%) [12, с. 154]. Вага останніх, з огляду на попередні звіти, має тенденцію до зростання, що свідчить про їх популярність на теренах Польщі та затребуваність в арт-спільноті. Щодо експозиційного формату Салонів Галереї сучасного мистецтва в Ополі, мистецтво категорії нові медіа не настільки популярне. Воно посідає четверте місце, поступившись живопису, фотографії та графіці. Локальний місцевий осередок демонструє прихильність до традиційних видівих

форматів.

Експозиційний майданчик з проведення Салонів, передбачає налагодження активної комунікації глядацької аудиторії з мистецькими творами. Комунікативна складова проєктів стає вимогою та тенденцією часу. Дослідниця мистецтва новітніх технологій О.Чепелик вважає, що «актуальний художній проєкт — це створення середовища, де мистецтво втілюється в життя самим процесом експонування, це пошук зворотного зв'язку середовищ з людьми, які в ньому знаходяться» [11, с. 46]. Таку комунікацію для відвідувачів виставки забезпечують інтерактивні елементи, експериментальні зони, мультимедійні екрани. Деякі арт-об'єкти передбачають занурення глядача у творчий експеримент, або його безпосередню участь в інтелектуальній грі. Відтак, кожен бажаний міг долучитися до акту концептуального прочитання твору, залишивши свій меседж на арт-об'єкті художниці Анни Мішцишин «Трансформація», представленому на експозиції Весняного Салону 2023 [20, с. 90] (Іл.3).

Зацікавленість проєктом Салони підтверджується зростанням з року в рік чисельності як учасників, так і відвідувачів. Зокрема, на Весняному салоні, який тривав понад місяць, з 17 травня по 23 червня 2024 року, з поміж заявлених 135 осіб, після ретельного відбору журі, до участі у виставці допустили 77 митців, що є більше, ніж у попередні роки [14].

Велика представленість творчих робіт виявила потребу у розширенні експозиційних площ та пошуку нових виставкових майданчиків. Частина творів почали експонувати в будівлі Опольського відділення Асоціації художників і дизайнерів. Вибір локації був не випадковим, адже саме ця інституція виступає співорганізатором виставкових проєктів Салонів. З огляду на те, що приміщення Асоціації знаходяться поруч з площею Ринок, у старовинній частині міста, таке рішення можна вважати виваженим та стратегічно вірним (Іл. 5). Й.Філіпчик сьогодні активно розмірковує над тим, щоб у майбутньому, територія розміщення експозиції Салонів охоплювала нові публічні простори, «створюючи власний неквапливий план огляду визначних пам'яток міста» [18, с. 5]. Таким чином, Салони мали б більшу присутність у місті, а самі художники були б впізнавані та відомі широкому загалу. Окреслена місія дає «розуміння функціонування публічного простору як фактору, що безпосередньо сприяє соціальному й культурному різноманіттю міського життя» [10, с. 32].

Дослідники мистецьких просторів стверджують,

що «значущими соціально-економічними результатами включення актуального мистецтва в культурну політику міста чи регіону є нові можливості в плані регенерації і міського розвитку в цілому, підвищення обсягів туристичних потоків (від 3% щорічно), створення нових робочих місць, стимулу до розвитку інших галузей, поліпшення вигляду міста і актуалізація проблеми міста в публічному дискурсі» [5, с. 101].

На щорічних Салонах демонструється великий спектр мистецьких пропозицій – від класичного академізму до найскладніших інтелектуальних практик, що вимагають кураторського супроводу. На сьогодні, така практика – невід'ємна складова діяльності Галереї сучасного мистецтва, що апробується не лише Салонами. Кураторський формат, який пропонується до знакових виставок та великих мистецьких проєктів, є частиною просвітницької роботи, яку проводять куратори Галереї сучасного мистецтва. Професійний підхід до формування експозицій та художніх програм, робить арт-інституцію відкритою до концептуальних проєктів. До того ж, архівується вся виставкова практика Галереї та створюється підґрунтя для проведення досліджень. Власне кураторський підхід до формування експозицій сприяє створенню візуальної історії мистецтва [9, с. 74].

Виставкові проєкти, які здійснює кураторська команда Галереї сучасного мистецтва в Ополе, здебільшого фокусуються на темах, які висвітлюють екологічні, соціальні проблеми, створюючи глибший зв'язок між мистецтвом і природою, переплітаючи мистецтво з глобальними викликами та суспільними цілями. Все частіше можна спостерігати як окремі соціокультурні виклики, зосереджуються на представленні важливих періодів у творчості обраних митців або піднімають естетичні та етичні проблеми. Не випадково, гран-прі Весняного Салону 2023, отримали твори з виразною соціальною та екологічною проблематикою. Нагорода Маршалки Опольського воєводства дісталася Анні Стілер за проєкт, який піднімав проблеми історичної спадщини та транслював наративи спадкоємності культурного ландшафту Ополе, натомість як інсталяція «Студії американської флори та фауни» Наті Кратц порушувала проблеми збереження та шанобливого ставлення до довкілля в міжнародному вимірі [19, с.30] (Іл. 6).

Сучасне мистецтво це досить динамічна сфера. Прагнення до унікальності та інновацій спонукає художників досліджувати експериментальні техніки, розсуваючи межі творчості. Цей експеримент

відкриває нові шляхи для вираження та розширює визначення самого мистецтва. Саме в такому ключі експериментують молоді художники факультету мистецтв Опольського університету. Щороку, упродовж місяця, у виставкових просторах Галереї сучасного мистецтва експонуються дипломні роботи випускників Опольського університету, які демонструють нові тенденції в сучасній візуальній культурі (Іл.4). Молоді художники представляють свої рефлексії та інтерпретації у різних техніках та видо-вих категоріях: живопис, скульптура, мультимедіа, фотографія, графіка та графічний дизайн. Виставки випускників Опольського університету, з кураторським супроводом, це – платформа для роздумів про сучасні суспільні та мистецькі проблеми, про візуальну культуру в цілому.

Виставка «Дипломи 2024» мала особливе значення для культурної спільноти Ополе, оскільки її тематика стосувалася святкування 20-ї річниці членства Польщі в Європейському Союзі. У цьому контексті, теми дипломних робіт, які обирали студенти часто були присвячені актуальним подіям і явищам сьогодення, таких як символічне насильство, психічне здоров'я або технологічні зміни в мистецтві [15].

На сьогодні, Галерея сучасного мистецтва відкрита для діалогу та культурної співпраці з багатьма мистецькими інституціям міста. Надаючи свої виставкові простори для різних культурно-мистецьких заходів і проєктів, вона активно сприяє міжкультурній комунікації. Так, з 13 по 18 березня 2025 року, у виставкових просторах Галереї сучасного мистецтва проходив воркшоп «Притулок у просторі: міські меблі як архітектурна інтервенція» за участі студентів Опольської політехніки та студентів кафедри дизайну та основ архітектури Інституту архітектури та дизайну Національного університету «Львівська політехніка» (Іл.7). Впродовж тижня, четверо студентів з України та семеро з Польщі, працюючи у групах, мали можливість спільного творення засобами малих архітектурних форм публічного простору для соціалізації та спілкування мешканців. У процесі реалізації проєктної частини, порушувалося питання екології, так як важливою умовою такого проєктування було використання вживаних матеріалів. Ще однією знаковою подією, що мала місце в ці дні, стала виставка «Моя земля» студентів «Львівської політехніки». Присвячена темі війни, вона актуалізувала проблеми катастроф та катаклізмів в дизайні середовища.

Формуючи соціальні зв'язки, налагоджуючи співп-

рацю з різними мистецькими інституціями та публічними просторами, Галерея сучасного мистецтва в Ополе перетворюється на культурний майданчик з міжнародної комунікації. Як стверджує дослідниця ринку арт-галерей Ю.Мельник, сьогодні «у країнах Європи та США спостерігається глобальний тренд співпраці між галереями», формується розуміння необхідності активного партнерства між різними інституціями; створення спільних проєктів, «продюсування» митців в інших просторах. Діяльність мистецьких інституції розуміється тепер ширше, а функції не обмежуються публічною репрезентацією [7, с. 54].

Не менш плідною є діяльність Галереї сучасного мистецтва в ділянці соціокультурних ініціатив, серед яких фестивалі територій. «Саме соціальні практики, - на думку Н.Бабій, - через свою перформативність, тривалу дієвість у міському просторі дають змогу залучити публіку до співучасті, через що відбувається найдієвіша комунікація та взаєморозуміння [1, с. 44].

У 2021 році Галерея сучасного мистецтва стала організатором низки мистецьких фестивалів з популяризації окремих територій міста Опале. Три реалізовані на сьогодні фестивальні проєкти – «Площа Театральна» (2021), «Острів Пасеки» (2022), «Острів Болко» (2023), присвячені вивченню та дослідженню різних рекреаційних просторів міста. Той факт, що площа Театральна стала місцем проведення першого фестивалю не випадковість. Саме в цьому місці розташована сьогодні Галерея сучасного мистецтва та найвизначніші культурно-мистецькі інституції міста.

З 2022 року проєктна діяльність Галереї все більше зосереджується на історії, природі, мистецтві та соціальній комунікації, які разом створюють атмосферу Пасеки – характерного району Опале. Одним із ключових заходів фестивального проєкту «Острів Пасеки» стало виготовлення карти на історичну тематику, з характерними елементами місцевої флори та фауни. Фестиваль присвячений «Острову Болко» висвітлював питання екосистеми острова та річки Одри, що його обмежує. Актуалізувалося питання мистецьких резиденцій острова, їх популяризації у міжнародному форматі.

Крім комунікаційної складової, формат фестивалів передбачає широку просвітницьку діяльність в міських просторах у вигляді лекцій, прогулянок, виставок, концертів, перформансів, мистецьких резиденцій та зустрічей з резидентами, що стали прикметною ознакою нового часу.

Суспільні трансформаційні процеси початку XXI століття позначилися і на освітній складовій галерейної діяльності. Когнітивний вектор освітньої діяльності почав фокусуватися на системі інтелектуальних властивостей особистості, її залученості в процес сприйняття, мислення, креативності тощо. Як провідний освітній осередок культурного ландшафту міста, Галерея сучасного мистецтва в Ополе активно включилася в цей дискурс, розробивши змістовну та насичену програму публічних заходів. Орієнтована на широку аудиторію, освітня програма пропонує розлогий спектр активностей: від екскурсій, лекцій, кінопоказів та прогулянок до серій майстер-класів і зустрічей на постійній основі. Особливо слід відзначити майстер-класи з образотворчого мистецтва та рукоділля, які популяризують місцеву культуру та традиції регіону. Важливим напрямом освітньої політики Галереї стала видавнича діяльність, організація зустрічей з освітньою метою та запровадження освітніх програм.

Освітні програми, які проводяться у Галереї є диференційованими, оскільки розробляються з врахування потреб та інтересів різних вікових і соціальних груп населення опольської спільноти. Для кожної поточної виставки чи експозиційного проєкту організуються екскурсії та проводяться майстер-класи. Такий підхід до вивчення сучасного мистецтва видається раціональним, оскільки дозволяє перейти від враження до практичного опрацювання візуального матеріалу.

Окремі освітні програми розробляються для вчителів шкіл, викладачів мистецьких вузів та батьків. У 2023 році Галерея розпочала інноваційний освітній проєкт «Не тільки зображення» який тривав два роки. Проєкт передбачав серію лекцій з аналізу текстів візуальної культури, зустрічі та майстер-класи з митцями, що працюють у новітніх арт-медіа. Це була спроба окреслити певні підходи з дослідження та вивчення сучасного мистецтва, допомогти освітянській спільноті впоратися з викликами в їх професійній діяльності, ознайомитися з загальними тенденціями розвитку візуальної культури в цілому. Проєкт мотивував викладацьку спільноту шукати нові шляхи комунікації з дітьми, заохочувати молоде покоління вивчати та розуміти сучасні мистецькі практики.

Висновки. Дослідивши діяльність та напрями розвитку Галереї сучасного мистецтва в Ополе можна свідчити про наявність в публічному просторі міста вагомого культурного та освітнього осеред-

ку. Зробивши акцент на просвітницьку діяльність, Галерея трансформувалася у потужний інтелектуально-культурний простір, що презентує в міському просторі сучасне мистецтво в його традиційних і новітніх формах: від класичного живопису, рисунку, скульптури, фотографії до актуальних мистецьких практик; через різні публічні заходи та ініціативи: лекції, екскурсії, зустрічі, майстер-класи, кінопокази та освітні проєкти, а, віднедавна, і фестивалювальну діяльність, пропагує місцеву культуру та традиції даного регіону, налагоджує соціальну комунікацію. Актуалізуючи проблему місця в публічному дискурсі, Галерея сучасного мистецтва в Ополе стала місцем культурного спілкування, мистецьких ініціатив, рефлексій на важливі суспільно-політичні виклики сьогодення.

1. Бабій Н. Мистецтво в публічному просторі західноукраїнських міст: очікування і реалії. Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури. 2020. Т. 3. С. 43-48.

2. Балашова О. Актуальність мистецтва в Україні. Наше слово. 2008. 13 вересня. URL: <https://nasze-slowo.pl/aktualnist-mistetstva-v-ukrayini/> (дата звернення 15.04.2025).

3. Домашук Х. Арт-галерея в сучасному соціокультурному просторі України. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. 2017. Вип. 38. С. 232-240.

4. Захарова О. А. Мистецькі галереї та центри в умовах сучасного арт-ринку. Соціологічні науки. 2014. №3/1(3). С. 72-77.

5. Левченко М. Г., Форостян А. Ф., Кузнецов С. В. Інтеграція сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2021. № 3. С. 98-101.

6. Михальчук В. В. Художні галереї і візуальне мистецтво новітніх технологій. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2014. № 1. С. 148-153.

7. Мельник Ю. Дослідження ринку артгалерей України: аналітичний звіт / Українська асоціація галеристів. 2025. 64 с.

8. Олійник О. М. Культурний простір, комунікація, місто: співвідношення понять. Культура і мистецтво у сучасному світі. Вип. 20. 2019. С.169-177.

9. Тагліна Ю. С., Кутенко О. С. Роль принципу кураторства в культурі сучасності. Теорія культури і філософія науки. 2021. Вип. 63. С. 68-76.

10. Тищенко І. М. Міський публічний простір: підходи до визначення. Магістеріум. 2015. Вип. 59. С. 26-33.

11. Чепелик О. Сучасне мистецтво в громадському просторі / Інститут проблем сучасного мистецтва. Київ, 2009. 63 с.

12. Działalność galerii sztuki w 2024 r. Kultura i dziedzictwo narodowe w 2024 r. Analizy statystyczne. Główny Urząd Statystyczny Urząd Statystyczny w Krakowie Warszawa. Kraków, 2025. 227 s.

13. Filipczyk J. 65. Urodziny Galerii Sztuki Współczesnej. Opole. 2023. Październik 27. URL: <https://www.opole.pl/dla-mieszkanca/aktualnosc/65-urodziny-galerii-sztuki-wspolczesnej> (дата звернення 15.04.2025).

14. Galeria Sztuki Współczesnej w Opolu. URL: <https://galeriaopole.pl/o-galerii> (дата звернення 15.04.2025).

15. Gonsior E. Wystawa „Dyplomy 2024” w Galerii Sztuki Współczesnej w Opolu. URL: <https://fundacjaopole.pl/wpis/wystawa-dyplomy-2024-w-galerii-sztuki-wspolczesnej-w-opolu/> (дата звернення 14.06.2024).

16. Kultura i dziedzictwo narodowe w 2023 r. Analizy statystyczne. Główny Urząd Statystyczny Urząd Statystyczny w Krakowie Warszawa. Kraków, 2024. 239 s.

17. Salon Jesienny 2017. Projekt i skład katalogu Karina Krajczy. Opole : Związek Polskich Artystów Plastyków Okręg Opolski. Opole, 2017. 51 s.

18. Salon Wiosenny 2021. Konkursowa prezentacja dorobku twórczego opolskiego środowiska artystycznego : katalog / GSW+ZPAP. Opole, 2021. 146 s.

19. Salon Wiosenny 2023. INDEKS. Pismo Uniwersytetu Opolskiego. 2023. №5-6 (235-236). S. 30.

20. Salon Wiosenny 2023. Konkursowa prezentacja dorobku twórczego opolskiego środowiska plastycznego : katalog / GSW+ZPAP. Opole, 2023. 152 s.

References:

1. Babii, N. (2023). Mysterstvo v publichnomu prostori zakhidnoukrainskykh mist: ochikuvannia i realii. Naukovi zapysky NaUKMA. Istoriia i teoriia kultury, 3, 43-48.

2. Balashova, O. (2008). Aktualnist mysterstva v Ukraini. Nashe slovo, 13 veresnia. Retrieved from <https://nasze-slowo.pl/aktualnist-mysterstva-v-ukrayini/>

3. Domashchuk, Kh. (2017). Art-halereia v suchasnomu sotsiokulturnomu prostori Ukrainy. Aktualni problemy istorii, teorii ta praktyky khudozhnoi kultury, 38, 232-240.

4. Zakharova, O. A. (2014). Mysterstsi halerei ta tsentry v umovakh suchasnoho ar-rynku. Sotsiologichni nauky, 3/1(3), 72-77.

5. Levchenko, M. H., Forostian, A. F., Kuznetsov, S. V. (2021). Intehratsiia suchasnoho mysterstva v kulturnyi prostir rehioniv Ukrainy. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mysterstv, 3, 98-101.

6. Mykhalchuk, V. V. (2014). Khudozhni halerei i vizualne mysterstvo novitnikh tekhnolohii. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mysterstv, 1, 148-153.

7. Melnyk, Yu. (2025). Doslidzhennia rynku arthalerei Ukrainy: Analitychnyi zvit. Ukrainska asotsiatsiia halerystiv.

8. Oliinyk, O. M. (2019). Kulturnyi prostir, komunikatsiia, misto: spivvidnoshennia poniat. Kultura i mysterstvo u suchasnomu sviti, 20, 169-177.

9. Tahlina, Yu. S., Kutenko, O. S. (2021). Rol pryntsyphu kuratorstva

v kulturi suchasnosti. Teoriia kultury i filosofii nauky, 63, 68-76.

10. Tyshchenko, I. M. (2015). Miskyi publichnyi prostir: pidkhydy do vyznachennia. Magisterium, 59, 26-33.

11. Chepelyk, O. (2009). Suchasne mysterstvo v hromadskomu prostori. Instytut problem suchasnoho mysterstva. Kyiv.

12. Działalność galerii sztuki w 2024 r. Kultura i dziedzictwo narodowe w 2024 r. Analizy statystyczne. Główny Urząd Statystyczny Urząd Statystyczny w Krakowie Warszawa. (2025). Kraków.

13. Filipczyk, J. (2023). 65. Urodziny Galerii Sztuki Współczesnej. Opole. 2023. Październik 27. Retrieved from <https://www.opole.pl/dla-mieszkanca/aktualnosc/65-urodziny-galerii-sztuki-wspolczesnej>

14. Galeria Sztuki Współczesnej w Opolu. Retrieved from <https://galeriaopole.pl/o-galerii>

15. Gonsior, E. (2024). Wystawa „Dyplomy 2024” w Galerii Sztuki Współczesnej w Opolu. Retrieved from <https://fundacjaopole.pl/wpis/wystawa-dyplomy-2024-w-galerii-sztuki-wspolczesnej-w-opolu/>

16. Kultura i dziedzictwo narodowe w 2023 r. Analizy statystyczne. Główny Urząd Statystyczny Urząd Statystyczny w Krakowie Warszawa. (2024). Kraków.

17. Salon Jesienny 2017. (2017). Projekt i skład katalogu Karina Krajczy. Opole : Związek Polskich Artystów Plastyków Okręg Opolski. Opole.

18. Salon Wiosenny 2021. (2021). Konkursowa prezentacja dorobku twórczego opolskiego środowiska artystycznego : Katalog / GSW+ZPAP. Opole.

19. Salon Wiosenny 2023. (2023). INDEKS. Pismo Uniwersytetu Opolskiego, 5-6 (235-236), 30.

20. Salon Wiosenny 2023. (2023). Konkursowa prezentacja dorobku twórczego opolskiego środowiska plastycznego : Katalog / GSW+ZPAP. Opole.

ANNOTATION

Liliia Shpyralo-Zapotochna. The Gallery of Contemporary Art in the Public Space of Opole, Poland: Socio-Cultural Aspect

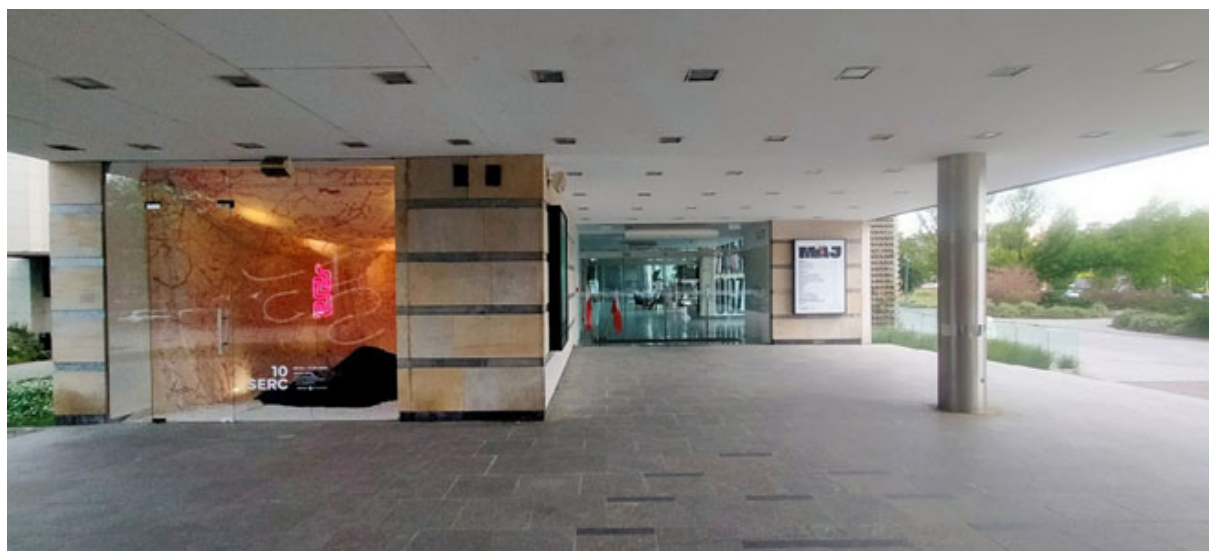
The article explores the main areas of activity of the Gallery of Contemporary Art in Opole, Poland, within the context of current socio-cultural transformations and emerging artistic practices. The research applies general scientific methods such as analysis, synthesis, and generalization, which ensure the credibility and validity of the findings. The role and place of the Gallery of Contemporary Art in the public space of the city is clarified. Today, galleries are not only platforms for displaying works of art, their activities are much broader and more diverse. In this context, it was important to examine the structure of the Gallery as an integrated institution comprising a complex

of buildings with various functional purposes. The functions performed by the Gallery of Contemporary Art within the urbanized environment are examined. Particular emphasis is placed on its educational, representational, communicative, and instructional roles, which are considered key components of the institution's activity. Each of these functions is illustrated through examples of visual culture and contemporary artistic practices. The study analyzes both permanent and temporary exhibitions and projects presented within the Gallery's spaces. Particular attention is paid to the annual Spring and Autumn Salons as those that present the local culture and traditions of the region, introduce the local community to the trends and directions of development of contemporary art and the art of new technologies. Given the dynamic nature of today's art sphere—which drives cultural, social, and technological transformations—this study underscores the role of contemporary artistic practices in reshaping urban space. The changes observed in the activities of the Gallery of Contemporary Art in Opole are part of broader global civilizational trends. In response to contemporary challenges, the Gallery is undergoing transformation, shaping its own development strategy and trajectory in accordance with the unique characteristics of the region. Particular attention is devoted to the Gallery's educational activities, with emphasis placed on its robust and meaningful program of public events and projects developed for educational purposes and designed to engage a broad audience, taking into account the needs of all age groups. The article also examines the "Territories Festival," organized by the Gallery's curatorial team, as a key initiative that activates urban spaces, fosters social ties, and promotes engagement with the history and culture of the region.

Keywords: Gallery of Contemporary Art, exhibition, project, urban space, cultural landscape.

▲ Іл. 1. Галерея Сучасного Мистецтва в Ополе, Польща. Площа Театральна 12. 2024 р. Фото автора.

▲ Іл. 2. Галерея Анекс GSW. Площа Театральна 12. 2024 р. Фото автора.

▲ Іл. 3. Інсталяція «Трансформація» Анна Мішцишин на Весняному салоні в Галереї сучасного мистецтва в Ополе, Польща. 2023 р. Фото автора.

▲ Іл. 4. Експозиція дипломних робіт Відділу мистецтв Опольського університету в Галереї сучасного мистецтва в Ополе. 2023 р. Фото автора.

▲ Іл. 5. Експозиція Весняного салону в виставкових просторах Асоціації художників і дизайнерів в Ополе, Польща. 2023 р. Фото автора.

▲ Іл. 6. Зустріч з лауреатами Весняного салону в Галереї сучасного мистецтва в Ополе, Польща. 2023 р. Фото автора.

▲ Іл. 7. Воркшоп за участі студентів Опольської політехніки та Національного університету «Львівська політехніка» у Галереї сучасного мистецтва в Ополе, Польща. 2025 р. Фото автора.